

Collectief voor agrarisch natuur & landschapsbeheer Rijn & Gouwe Wiericke Overzicht beheerpakketten v.a. 01-01-2023

Dit document bevat de omschrijving van de selectie beheerpakketten ANLB voor RGW. Genoemde bedragen zijn tarieven per hectare, tenzij anders benoemd. Door afronding kunnen kleine verschillen in de vergoedingen ontstaan. Enkele tarieven zijn nog niet goedgekeurd door de adviescommissie/RVO en kunnen wijzigen.

Aanvullend voor Zuid Holland.

bron: Natuurbeheerplan provincie Zuid-Holland 2023. Hoofdstuk 4.2.1.

Om de zwaarte van het gewas op percelen met het pakket grasland met rustperiode te beperken willen we bemesting niet langer toestaan vóór de rustperiode. Bemesting met ruige stalmest is wel toegestaan voor de rustperiode. Ná de rustperiode gelden er geen beperkingen aan de bemesting.

Binnen de pakketten ontwikkeling kruidenrijk grasland en kruidenrijk grasland is alleen toepassing van ruige mest toegestaan. Hierdoor is op termijn een verbetering van de kwaliteit voor kuikens te verwachten. Daarom moeten deze pakketten zoveel mogelijk op dezelfde percelen worden toegepast en niet elke (paar) jaar van perceel wisselen.

Aanvullend voor Zuid Holland.

bron: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2022-14674.html>

Artikel 3.11a Toepassing chemische gewasbeschermingsmiddelen

1. In aanvulling op art. 3.11 wordt vanaf 2023 aan de subsidieontvanger de verplichting opgelegd om:
  - a. geen insecticiden, fungiciden en nematiciden toe te passen op percelen waarvoor middels deze regeling subsidie wordt verstrekt;
  - b. bij toepassing van herbiciden dit uitsluitend pleksgewijs toe te passen.
2. In afwijking van het eerste lid is het volvelds gebruik van **herbiciden** toegestaan op percelen waar het gesubsidieerde beheer nestbescherming op bouwland betreft.

1 Grasland met rustperiode

Introductie

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroeigelegenheid aan kuikens. Een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar het beheer biedt ook schuil- en foerageergelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren. Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden met weinig nesten is dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen bewegen. Het voorweiden kan tot begin mei, zodat de vogels daarna rust hebben. Combineren met hoog waterpeil is een waardevolle optie voor grasland met rustperiode. Hoog waterpeil remt de grasgroei, waardoor de grasmat geschikt is voor weidevogelkuikens. Daarnaast zitten wormen en andere bodemdieren ondieper in de bodem waardoor ze beter beschikbaar zijn voor weidevogels. Om te voorkomen dat het gras te zwaar wordt, wordt afgeraden om voor de rustperiode te bemesten. Dat voorkomt dat het gras aan het eind van de rustperiode gaat liggen

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

en vervult. Dat geldt zeker voor bemesting met kunstmest en drijfmest, waaruit de voedingsstoffen snel beschikbaar komen. Voor kieviten zijn een aantal pakketten met een vroegere rustperiode geschikt (vanaf 15 maart), de rustperiode loopt voor kieviten ook eerder af, uiteraard alleen als er geen opgroeiende kuikens, ook niet van andere soorten, aanwezig zijn.

Beheer

Beheereisen

- Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1].
- *Pakket l, m en q t/m u*: Voorweiden en daarna rust: Het grasland wordt vanaf 1 maart en vóór de rustperiode niet gemaaid [3].

Aanvullende beheervorschriften

- In de rustperiode vinden geen bewerkingen plaats, ook geen beweiding.
- Het te voet betreden van het perceel moet zoveel mogelijk worden beperkt. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt voor maatregelen in het kader van het ANLb zelf, maar ook deze moeten zoveel mogelijk worden vermeden.
- Grasland met een rustperiode in de vorm van randen is toegestaan in kleinschalige gebieden en in gebieden die gericht zijn op waterdoelen (droge respectievelijk natte dooradering, of waterkwaliteitsdoelen). Deze randen moeten minimaal 6 meter breed zijn.
- Pakketten met vroegere rustperiode zijn vooral voor kieviten geschikt, bij andere soorten wordt een langere rust aangehouden.

Adviezen

- Het advies is om de voorjaarsbemesting achterwege te laten en na de rustperiode te bemesten. Dit voorkomt een veel te zware snede na de rustperiode. Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.
- Dit pakket kan worden gecombineerd met Ruige mest en met Hoog waterpeil.

Pakketvarianten selectie RGW

1a	rust van 1 april tot 1 juni (€ 496,48)
1b	rust van 1 april tot 8 juni (€ 696,66)
1c	rust van 1 april tot 15 juni (€ 795,34)
1d	rust van 1 april tot 22 juni (€ 861,98)
1e	rust van 1 april tot 1 juli (~~€ 1.375,71~~) €1.417,13
1l	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 15 juni (€ 299,26)
1m	voorweiden tot 8 mei, daarna tot 22 juni (€ 299,26)
1q	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 1 juni (€ 256,13)
1r	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 8 juni (€ 256,13)
1t	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 15 juni (€ 281,95)
1u	voorweiden tot 15 mei, daarna rust tot 15 juni (€ 253,34)
1v	rust van 15 maart tot 15 mei (€ 198,92)
1w	rust van 15 maart tot 22 mei (€ 353,65)
1x	rust van 15 maart tot 1 juni (€ 525,08)

3 Plasdras voor weidevogels

Introductie

Plasdras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dicht naar het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Plasdrassen kunnen als greppel-plasdras worden ingezet. Greppel-plasdras is een kleinschalige variant van plasdras en wordt ingezet langs slootjes en greppels die van oudsher op het perceel aanwezig zijn. De greppel-plasdras is ook mogelijk via dit beheerpakket. Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plasdras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. De oppervlakte voor dit pakket is het deel dat in de beheerperiode continu drassig is. Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plasdrasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij de plasdrassen weidevogels uit de omgeving aantrekken, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang. Het pakket met startdatum 15 februari heeft als voordeel dat de plasdras aanwezig is bij de start van het weidevogelseizoen, het pakket met startdatum 1 maart biedt een langere tijd voor de ontwikkeling van de bodemfauna. De plasdrassen in de periode mei-augustus hebben een functie als opvethabitat voor de vogels. De plasdras in november-december is bedoeld voor overwinterende soorten zoals de Kleine zwaan.

Beheer

Beheereisen

- Het land is geïnundeerd (volledig drassig). De inundatieperiode loopt van datum x tot datum y [4] (zie pakketvarianten selectie RGW).

Aanvullende beheervoorschriften

- Plasdrassen kunnen op een heel perceel of deel van het perceel liggen. Plasdras zetten van het land rondom greppels of langs slootkanten is ook mogelijk.
- De plasdras wordt gecreëerd met pompen, dammetjes, afsluiten greppels of andere maatregelen.
- Het plasdraspakket heeft betrekking op het drassige deel van een perceel. Dat deel moet in zijn geheel drassig zijn.
- Om plasdras tot productieve (landbouw)grond te laten behoren is minstens één keer per jaar een maaibeurt nodig. Eventueel kan het helpen om de kale, slijkkige grond in te zaaien.
- Om de plasdras niet te omgeven met een te zwaar gewas, moet het hele perceel vooraf niet worden bemest, geslept of gebloot.
- *Pakket i t/m m*: In de periode tussen 1 mei en 1 augustus wordt een plasdrasperiode gerealiseerd van ten minste a weken (zie beschreven onder pakketten).
- *Pakket i t/m m*: Bij het afsluiten van het pakket wordt de begindatum van de inundatie in de overeenkomst tussen deelnemer en collectief duidelijk vermeld.

Adviezen

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- Om te voorkomen dat de plasdras een ecologische val wordt, is het belangrijk om rondom de plasdras rust en dekking aanwezig is, bij voorkeur met kruidenrijk grasland of eventueel grasland met uitgestelde maaidatum, maar dat gewas moet niet te zwaar worden.
- Om te voorkomen dat de plasdras omgeven wordt door een te zwaar gewas, is het advies om ook na afloop terughoudend te zijn met bemesting en het perceel kort de winter in te laten gaan.
- Dit pakket kan gecombineerd worden met een predatieraster, daarbij wordt het raster rondom meerdere percelen met weidevogelbeheer geplaatst.

Pakketvarianten selectie RGW

- 3a Plasdras 15 februari tot 15 april (€ 1.000,83)
- 3c Plasdras 15 februari tot 15 juni (€ 2.631,30)
- 3i Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 3 weken (€ 789,39)
- 3j Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 4 weken (€ 1.052,52)
- 3k Plasdras in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 6 weken (€ 1.578,78)

Als collectief moeten we de richtlijnen volgen zoals die staan beschreven in het provinciale natuurbeheerplan. Voor plas dras in Provincie Zuid Holland moet dat 1% (Utrecht 0,5%) zijn van al het gecontracteerde areaal (en op termijn 2%). Indien u minimaal 2500m² van een ANLB plasdraspakket afsluit ontvangt u een hogere toeslag mozaiekbeheer en kunt u daarnaast voor maximaal dezelfde oppervlakte een RGW pakket afsluiten om naar die 1% plas dras te groeien.

U kunt plas dras afsluiten:

1. Conform de reguliere ANLB pakketten.
2. Conform een RGW pakket plas dras, (met dezelfde regels als het ANLB) deze pakketten worden niet gecontroleerd door de NVWA, wel door het collectief. Dit RGW pakket plasdras kan je maximaal afsluiten voor de oppervlakte die is afgesloten conform de ANLB pakketten plas dras. (Dus 1000m² ANLB plas dras geeft mogelijkheid voor maximaal 1000m² RGW pakket plas dras). De vergoeding beide pakketten is het ANLB tarief.
3. De toeslag voor mozaiekbeheer wordt € ~~350,00~~ € 450,00 per ha indien minimaal 2500m² conform het ANLB pakket is afgesloten.

020124mv

Meldingen

Pakketvarianten selectie RGW *3i t/m 3m* moeten **minimaal 7 kalenderdagen vóór** de ingangsdatum gemeld worden bij uw coördinator.

4 Legselbeheer op grasland

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op grasland. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd. Hiervoor is het contact met veldmedewerkers en vrijwilligers is erg belangrijk. Zij brengen de nesten in en kuikens in kaart. Nesten worden geregistreerd, het liefst digitaal. Monitoring vindt idealiter zoveel mogelijk vanaf de rand van het perceel plaats. **In overleg met het collectief wordt besproken of en wan-**

neer percelen met broedparen worden gemaaid of beweid. Bij aanwezigheid van nesten op grasland worden nestbeschermers geplaatst bij beweiding en bij maaien wordt een deel van het perceel niet gemaaid, zodat de kuikens daar veilig kunnen opgroeien. Op dit deel kan legselbeheer plus aansluitend een periode van rust worden afgesloten.

Beheer

Beheereisen

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo-informatie). Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst [5].
- **Pakket a:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen, tenminste via enclaves van minimaal 50 m² of via het plaatsen van nestbeschermers [5].
- **Pakket d-h:** Kuikenvelden na legselbeheer: Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen op een deel van het perceel (tenminste via enclaves van minimaal 50 m²) via een rustperiode van datum x tot y waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt [5] (zie pakketvarianten selectie RGW).

Aanvullende beheervoorschriften

- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Het liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd, bijvoorbeeld in de Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap, met een registratie die up to date is. Eventueel registeren via stalkaarten. Via deze registratiemiddelen wordt bijgehouden dat er gezocht is.
- **Pakket a:** De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- **Pakket a:** Een nestenclave heeft een doorsnede van minimaal 8 meter (straal van minimaal 4 m), wanneer de enclave de vorm van een cirkel heeft.
- De pakketten met kuikenvelden (**d t/m h**) volgen op pakket **a**. Dus dit pakket start met pakketvariant **4a**, waar nodig wordt het deel met de kuikenvelden omgezet naar **4d t/m 4h**.
- **Pakket d t/m h:** In de rustperiode zijn bewerkingen en beweiding niet toegestaan
- **Pakket d t/m h:** Kuikenvelden in de vorm van stroken zijn ten minste 6 meter breed.

Pakketvarianten selectie RGW

4a	Legselbeheer grasland (~~€ 0,00~~ /zie resultaatbeloning boerenlandvogels) € 50,00 p/ha
4d	Legselbeheer grasland plus 2 weken rust in de periode van 1-5 tot 1-8 (€ 508,28)
4e	Legselbeheer grasland plus 3 weken rust in de periode van 23-4 tot 1-8 (~~€ 649,01~~) € 708,46
4f	Legselbeheer grasland plus 4 weken rust in de periode van 23-4 tot 1-8 (~~€ 912,17~~) € 908,64
4g	Legselbeheer grasland plus 5 weken rust in de periode van 23-4 tot 1-8 (~~€ 1.047,19~~) € 1.108,83
4h	Legselbeheer grasland plus 6 weken rust in de periode van 23-4 tot 1-8 (~~€ 1.030,59~~) € 1.309,01

Voor beschermde en goedgekeurde nesten (resultaatbeloning boerenlandvogels) ontvangt u:
 € 55,- per nest voor scholekster, Kievit, kuifeend, krakeend & visdief
 € 105,- per nest voor zwarte stern tot een maximum van 10 nesten. Daarna € 35,00 per nest.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

€ 125,- per nest voor grutto, tureluur, slobend, zomertaling, wintertaling & watersnip.

€ 155,- per nest voor veldleeuwerik & kempfaan

Melden z.s.m. via formulier resultaatbeloning weidevogels. www.rjngouwewiericke.nl

Meldingen

Melding startdatum rustperiode (*pakket d t/m h*) in overleg met uw coördinator en **binnen 7 kalenderdagen na start rustperiode** bij uw coördinator.

5 Kruidenrijk grasland

Introductie

Kruidenrijk grasland is erg belangrijk voor diverse doelsoorten. De graslanden dragen bij aan de kwaliteit van weidevogelmozaïeken, aan een gevarieerde dooradering, maar ook als meerjarig habitat in akkerclusters zijn ze waardevol. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, wat weer de voedselbeschikbaarheid verhoogt voor vogels. Door de late maaidatum zijn kruidenrijke graslandpercelen een geschikt toevluchtsoord voor dieren, in het geval dat omliggend grasland wordt gemaaid of akkers geoogst. Een te zwaar gewas gaat liggen en is niet meer geschikt voor kuikens. Als voedergewas heeft een te zwaar gewas een slechte kwaliteit. Op kruidenrijke graslanden komen de kruiden van nature in grotere aantallen voor en zijn verspreid over het hele perceel. De zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat kuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Beheer

Beheereisen

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte. [7].
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17].
- Minimaal a verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober [19a]. (zie pakketvarianten selectie RGW).
- *Pakket a t/m g, j en l*: Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1] (zie pakketvarianten selectie RGW).

Aanvullende beheervoorschriften

Soortenrijkdom

- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd.
- Het streven is dat kruidenrijk grasland via natuurlijke processen kruidenrijk is. Bij gebrek aan soorten in de zaadbank of in de omgeving kan pleksgewijs worden ingezaaid met een autochtoon, streekeigen mengsel of met soortenrijk hooi zaden worden aangevoerd. Dit is alleen een optie als de productiviteit gematigd is (rond 5-7 ton droge stof/hectare).

Beweiding en maaien

- Buiten de rustperiode wordt het gewas jaarlijks gemaaid en maaisel afgevoerd. Dit stimuleert de groei van bloeiende kruiden. Een tweede en/of derde keer maaien en afvoeren is toegestaan.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- Iedere maaibeurt een kruidenrijk deel (10% of meer) laten staan. Dit is gunstig voor zaadzetting van bloeiende kruiden en voor insecten.
- Bewerkingen, waaronder beweiding, zijn in de rustperiode niet toegestaan, daarbuiten wel. Bij voorweiden mag je niet bloten.
- **Pakket h en i:** Beweiding van de beheereenheid is toegestaan wanneer de beheereenheid is gelegen langs de randen van een perceel.

Bemesting

- **Pakket a t/m g, j, l:** Uitsluitend bemesting met vaste mest is toegestaan buiten de rustperiode. Dit pakket kan cumuleren met het pakket Ruige mest, ongeveer 5-10 ton per ha. Bij voorkeur bemesten na de rustperiode, om een te zwaar gewas te voorkomen.
- **Pakket h en i:** Bemesting is niet toegestaan bij kruidenrijk graslandranden.

Overige

- In het geval dat er ecologisch slootschonen plaatsvindt naast kruidenrijk grasland, mag de bagger niet op het kruidenrijk grasland gedeponeed worden en moet het maaisel binnen paar dagen verwijderd worden. De bagger uit aangrenzende sloot moet dan op andere zijde worden gespoten. Is dat niet mogelijk, dan kan de combinatie kruidenrijk grasland en baggeren/ecologisch slootschonen niet.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.

Adviezen

- De beheereis van de aanwezigheid van indicatorsoorten [19a] is bedoeld als indicator voor beperkt (of niet) bemesten van kruidenrijk grasland. Dit wordt door de NVWA gecontroleerd. De kwaliteit van kruidenrijk grasland kan ook op een andere manier gemonitord worden, door gebruik te maken van de verschillende ontwikkelingsstadia voor kruidenrijk grasland. Bij kruidenrijk grasland past dan een soortenrijkdom van 15-20 soorten grassen en kruiden per 25 m² (Schippers, 2014).

Pakketvarianten selectie RGW

- 5a Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 15 juni, 4 indicatorsoorten (€ 1.375,71)
- 5b Kruidenrijk grasland, rust 1 april tot 22 juni, 4 indicatorsoorten (€ 1.580,11)
- 5c Kruidenrijk grasland rust 1 april tot 1 juli, 4 indicatorsoorten (€ 1.696,91)

6 Extensief beweid grasland

Introductie

Extensief beweid grasland is waardevol voor insecten en insectenetende vogels die voorkomen op wat korter gras en een bepaalde beweidingsdruk kunnen hebben, bijvoorbeeld de Kievit. De mestflaten van het vee trekken insecten aan die als voedsel dienen voor volwassen vogels en oudere kuikens. Dit pakket werkt het best met een veebezetting van 1,5 GVE/ha. Beweiden met 3 GVE/ha is in samenhang binnen het weidevogelmozaïek waardevol. Dit geldt met name als er beweid wordt in plaats van gemaaid in de randzones van een mozaïek. Er wordt gewerkt met een lage veebezetting, zodat er voldoende ruimte voor weidevogels is. Dit pakket past bij een grasproductie van ca. 7 ton

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

droge stof/hectare/jaar. De pakketvarianten selectie RGW onderscheiden zich door de periode van extensief beweiden en de veebezetting.

Beheer

Beheereisen

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte [7].
- Beweiding is verplicht vanaf datum x tot datum y met minimale a en maximale veebezetting b (GVE/ha) [8] (zie pakketvarianten selectie RGW).

Aanvullende beheervoorschriften

- In de periode van extensief beweiden vinden geen bewerkingen plaats, zoals maaien, rollen, slepen, scheuren, frezen, (her)inzaaien, doorzaaien en bemesten.
- In periode van extensief beweiden is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan. Buiten die periode is chemische onkruidbestrijding toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemmonkruiden zoals akkerdistel, ridderszuring, jacobskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.

Adviezen

- Dit pakket past bij een productie van ca. 7 ton/ha.
- Beweiden met 3 GVE/ha is als alleenstaand beheerpakket weinig effectief, maar in samenhang binnen het weidevogelmozaïek is het waardevol. Met name in de randzones van een mozaïek, wanneer er beweid wordt in plaats van gemaaid, levert het een waardevolle bijdrage aan het mozaïek.

Aanvullend vanuit Natuurbeheerplan provincie Utrecht

bron: nota van beantwoording zienswijzen Ontwerp natuurbeheerplan 2023.

- Weidevogelnesten moeten te allen tijde beschermd worden.
- Beweiding in de periode dat dit pakket is afgesloten, mag plaatsvinden met maximaal 1,5 GVE. Hierop mag alleen een uitzondering worden gemaakt als de veldcoördinator van het collectief dit noodzakelijk acht voor optimaal weidevogelbeheer.
- Betreffende percelen mogen niet gemaaid worden vóór 1 mei. Hierop mag alleen een uitzondering worden gemaakt als de veldcoördinator van het collectief dit noodzakelijk acht voor optimaal weidevogelbeheer.
- Als op betreffende percelen beweiding plaatsvindt voor 1 mei, dan mag dit met maximaal 3 GVE /ha gebeuren.

Pakketvarianten selectie RGW

6a Beweiding verplicht van 1-5 tot 15-6, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha (~~€ 633,93~~) € 705,66

6c Beweiding verplicht van 1-5 tot 15-6, minimaal 1 en maximaal 3 GVE/ ha (~~€ 432,59~~) € 504,32
(6c alleen ZH)

GVE tabel

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

Soort	Leeftijd/categorie	Coëfficiënt
Runderen	jonger dan zes maanden	0,4
	van zes maanden tot en met twee jaar	0,6
	ouder dan twee jaar	1,0
Paardachtigen	jonger dan zes maanden	0,4
	ouder dan zes maanden	1,0
Schape, geiten en alpaca's		0,15
Varkens	fokzeugen >50 kg	0,5
	andere varkens	0,3
Pluimvee	leghennen	0,014
	ander pluimvee	0,03

Bron: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0669&from=EN>

7 Ruige mest

Introductie

Bemesting met ruige mest stimuleert het bodemleven, versterkt de bodemstructuur en de bodemorganische stof. Regenwormen en ander bodemleven is een belangrijke voedselbron is voor boerenlandvogels en zijn ook belangrijk voor de bodemstructuur. Regenwormen breken mest en strooisel af in bodemorganische stof en nutriënten. De grasgroei vertraagd enigszins ten opzichte van het gebruik van drijfmest of kunstmest, waardoor de percelen langer de open structuur houden die ze voor weidevogels geschikt maakt. Ook verwerken sommige weidevogels, met name Kieviten, het stro uit de ruige mest in hun nest. De vaste fractie van drijfmest pakt gunstig uit voor weidevogels en daarom past deze vorm ook in dit pakket. Dit pakket is specifiek bedoeld voor boerenlandvogelbeheer en kan alleen in combinatie met bepaalde pakketten worden afgesloten.

Beheer

Beheereisen

Vaste mest is opgebracht (vaste mest: dierlijke meststoffen die niet verpompbaar zijn; besluit meststoffen 1Ai; Bijlage i uit Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Tabel I) rund (10,13), paard (25), schaap (56), dan wel met bodemverbeteraars gericht op bodembiologie uit lijst a. [6].

Aanvullende beheervoorschriften

- De beheereis moet in dit beheerpakket ingevuld worden met ruige stalmest of met de vaste fractie van drijfmest.
- Dit pakket kan alleen in combinatie met bepaalde beheerpakketten worden afgesloten
- Op de beheereenheid wordt in een kalenderjaar ten minste 5 en maximaal 10 ton ruige stalmest of vaste fractie per hectare uitgereden, dit om te voorkomen dat de grasmat te zwaar voor weidevogelkuikens wordt.
- De ruige stalmest of vaste fractie wordt in één keer opgebracht.
- Als er sprake is van een rustperiode wordt de mest vanaf de dag volgend op de einddatum van de rustperiode van het betreffende agrarische beheerpakket tot de toegestane einddatum volgens de mestwetgeving uitgereden.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- Bij voorkeur wordt er niet vóór de rustperiode uitgereden, omdat dat leidt tot een te zwaar gewas dat slechte voederkwaliteit heeft. Daarnaast bestaat het risico dat het gewas doorschiet, platslaat of vervilt.
- Overleg met het collectief over het beste moment om de mest uit te rijden. Als er ruige mest of vaste fractie is uitgereden, dan moet er niet in dezelfde periode ook drijfmest uitgereden worden.

Pakketvarianten selectie RGW7a Ruige mest (~~€ 103,89~~) € 67,15**Meldingen**

Uitrijden van ruige mest moet per perceel binnen 14 kalenderdagen na het uitrijden worden gemeld bij uw coördinator.

10 Natuurvriendelijke oever

Introductie

Een natuurvriendelijke oever is een door de mens aangebrachte aaneengesloten oever langs een waterloop, in de vorm van een plas-drasberm of een flauw talud (hellingshoek ca 1:3). De begroeiing bestaat uit inheemse waterplanten en/of plantensoorten van natte ruigte en natte graslanden. Een natuurvriendelijke oever heeft een belangrijke functie als leefgebied voor soorten als bittervoorn, grote modderkruiper en rugstreeppad en ook in het weidevogelbeheer zijn natuurvriendelijke oevers van belang. Daarnaast helpt de begroeiing van de natuurvriendelijke oever tegen uitspoeling van nutriënten doordat de vegetatie nutriënten opneemt. Dit ondersteunt de kwaliteit van het oppervlaktewater. Natuurvriendelijke oevers beschermen tegen afkalven van de oever. Door, bijvoorbeeld, drinkbakken te plaatsen, voorkom je vertrapping van de oever door vee. Dat helpt om te voorkomen dat veen 'weglekt' naar de sloot en wordt extra slibvorming voorkomen. Slib in veensloten is een belangrijke bron van methaanuitstoot. Natuurvriendelijke oevers dragen daardoor bij aan klimaatmitigatie omdat slibvorming en daarmee methaanuitstoot voorkomen wordt.

Beheer

Beheereisen

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte [7].
- Minimaal 25% tot maximaal 75% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond danwel geschoond en gemaaid danwel gemaaid [23].
- Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].

Aanvullende beheervoorschriften

- De natuurvriendelijke oever is minimaal 3 meter breed.
- Een natuurvriendelijke oever wordt gefaseerd gemaaid: ongeveer één derde blijft jaarlijks staan in blokken of sinusbeheer.
- Maaien van de natuurvriendelijke oever mag alleen gebeuren in de periode half augustus (op zijn vroegst 1 augustus) en eind oktober (op zijn laatst 30 november).
- Het maaisel moet worden afgevoerd binnen een week na het maaien. Als het langer blijft liggen, kruipen er allerlei dieren in (onder andere insecten, muizen, ...). Voorkomen van verrui-

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

ging, droge vegetatie, direct afvoeren. Dan is het gewenst om het op een vaste hoop te laten liggen.

- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel. Niet branden in het element of in de directe omgeving van het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Voorkom vertrapping door vee, door bijvoorbeeld mobiele drinkbakken of zelfdrinkers.
- **Pakket a:** De oppervlakte wordt niet beweid.
- **Pakket b:** Uitsluitend beweiding met schapen toegestaan.

Adviezen

- Beheer in de eerste helft van augustus en in november moet gezien worden als noodoplossing. Bij voorkeur vindt het maaien/schoneren plaats tussen medio augustus en eind oktober, vanwege de voortplanting van vissen en amfibieën in de zomer en overwintering/rustperiode vanaf november.
- Nieuw aangelegde natuurvriendelijke oevers hoeven de eerste jaren vaak minder gemaaid te worden, zodat de vegetatie zich goed kan ontwikkelen, voorkom wel de opslag van bomen zoals wilgen en elzen.
- Kleine blokken maaien leidt tot meer variatie.
- Pakket kan cumuleren met Hoog waterpeil (pakket 8 of 54)
- Een eventuele bufferstrook gaat pas tellen in breedte waar de natuurvriendelijke oever ophoudt.

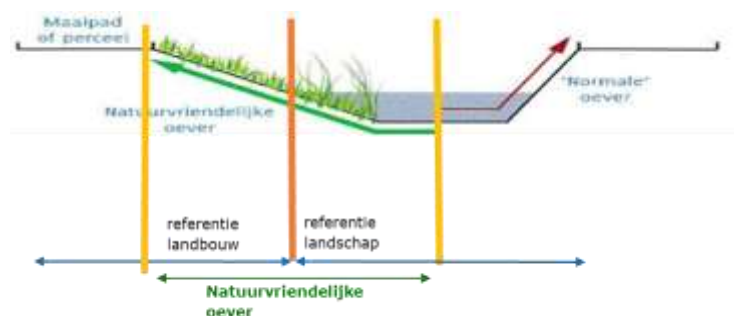
Pakketvarianten selectie RGW

10a Natuurvriendelijke oever (€ 4.735,61)

10b Natuurvriendelijke oever met schapenbegrazing (€ 4.735,61)

Meldingen

Uitgevoerd beheer melden via het meldingsformulier & plattegrond met uitgevoerd beheer of via www.mijnboerennatuur.nl melden binnen 14 kalenderdagen na uitvoeringsdatum.

NB. Natuurvriendelijke oever kan dus zowel op AAN als op referentie laag Landschap liggen, hierbij een paar aandachtspunten voor het eventuele deel op AAN:

-Intekenen in Mijn Percelen: Als een deel op AAN ligt en een deel op landschap, zal de deelnemer in 'Mijn percelen' en in de Gecombineerde Opgave de natuurvriendelijke oever in twee delen moeten opgeven.

-Gewascodes: Vrijwel zeker kan de deelnemer voor het gedeelte op AAN in ieder geval gewascode 337 (bufferstrook) gebruiken. (Gewascode 337 komt uit de vergroening en is vanuit de vergroenings-eisen een niet-productieve rand. Kent dan dus geen landbouwkundige activiteiten, en dus geen betalingsrechten).

bron: intranet Boerennatuur intekeninstructie

12 Duurzaam slootbeheer

Introductie

Sloten komen in het hele land voor, waaronder veel in gebieden met veen- en zeekleibodems. Afhankelijk van hun breedte, diepte en profiel kunnen deze sloten van belang zijn voor soorten als krabbenscheer, fonteinkruid, zwanenbloem, grote modderkruiper en bittervoorn. Naast de minimumeisen die het waterschap stelt aan het onderhoud van sloten (de Keur) kan zorgvuldig en gefaseerd beheer van de sloot de ecologische waarde ervan versterken. Ten behoeve van de flora en fauna in de sloot blijft ieder jaar een deel van de vegetatie in de sloot staan, het is dus niet aan te raden om iedere sloot in het gebied volledig te schonen.

Baggerospuiten is bedoeld om delen van de sloot op diepte te houden. In dit beheerpakket moet dat met de baggerpomp anders omdat de bodemvegetatie te veel beschadigd wordt.

Beheer

Beheereisen .

- **Pakket a:** Jaarlijks is op minimaal 5% tot maximaal 75% van de eenheid of het leefgebied onder beheer geschoond waarbij de bagger vanuit het waterelement op aangrenzende landbouwgrond gespoten [26].
- **Pakket b en c:** Minimaal 25% tot maximaal 75% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond dan wel geschoond en gemaaid dan wel gemaaid [23].
- **Pakket b t/m d:** Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].
- **Pakket d:** Minimaal 25% tot maximaal 100% van de eenheid of van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond dan wel geschoond en gemaaid dan wel gemaaid [23].

Aanvullende beheervoorschriften

- **Pakket a:** Wanneer er gebaggerd wordt, dan is dat in de periode 1 augustus – 1 november.
- **Pakket a:** De sloot (het water) is minimaal 2 meter breed en loopt tijdens het baggeren niet droog.
- **Pakket a:** Er wordt niet gezogen binnen 60 cm vanaf de waterlijn. Bij brede sloten (7-8 m) zijn twee voren toegestaan, anders één voor.
- **Pakket a:** Brede sloten worden ongeveer één keer per vier-vijf jaar gebaggerd i.c.m. ecologisch slootschonen. Dit gebeurt bij voorkeur volgens een slotenplan.
- **Pakket a:** Er komt geen bagger terecht in de slootkant.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- **Pakket a:** Er wordt gebaggerd in mozaïekvorm (bij voorkeur volgens een slotenplan), dus niet alles in één jaar, maar ieder jaar een deel van de sloten.
- **Pakket b t/m d:** De meest geschikte periode van slootschonen is 1 september – 1 november.
- **Pakket b t/m d:** Sloten worden gefaseerd geschoond, bij voorkeur volgens een slotenplan. Dat betekent het ene jaar de ene kant, het andere jaar de andere kant. Bij het slootschonen wordt gebruik gemaakt van een maaikorf of een eco-reiniger. Andere slootreinigungsapparatuur kan ook gebruikt worden mits het bodemprofiel, inclusief de wortels van waterplanten in de sloot, niet beschadigd wordt.
- **Pakket b t/m d:** Het is van belang dat een deel van de slootvegetatie blijft staan. Dat betekent globaal dat sloten gedurende vier jaar met de korf geschoond worden boven de bodem en vanaf één kant. Een smalle sloot wordt het vijfde jaar dieper geschoond met de korf, inclusief bagger. Een brede sloot kan in het vijfde jaar uitgediept worden met de baggerpomp.
- **Pakket b t/m d:** Het slootvuil wordt boven de insteek neergelegd, dit biedt slootdieren de gelegenheid terug te kruipen in de sloot. Na een paar dagen wordt het afgevoerd om te voorkomen dat er andere dieren (insecten, kleine zoogdieren, e.a.) inkruipen en tegen verzuivering.
- **Pakket b t/m d:** Eventueel wordt het slootmaaisel verwerkt in het naastgelegen perceel d.m.v. de wallenvrees. (Doe dit binnen enkele dagen, anders worden dieren die in het slootvuil zijn gekropen gedood).
- **Pakket b t/m d:** Slootvuil niet neerleggen in onbemeste randen, zoals de verplichte bufferstroken langs sloten.
- **Pakket b t/m d:** De oever en sloot worden niet bemest, er wordt geen mest geplaatst en er wordt niet gebrand.
- **Pakket c:** Maximaal 30% per sloot schonen per jaar en wisselen, zodat krabbenscheer genoeg oud kan worden.
- **Pakket d:** Alleen toegestaan in de categorie Water en Klimaat. Voor een ecologische doelstelling dienen pakket b en c te worden gebruikt.

Adviezen

- **Pakket b t/m d:** Gebruik geen Hemos vanwege de grote zuigkracht waarmee het slootleven wordt opgezogen en op het perceel geblazen.

Pakketvarianten selectie RGW

12a Baggeren met de baggerpomp (€ 0,09 per m¹)

12d Ecologisch slootschonen (€ ~~0,13~~ per m¹ per **slootkant**) € 0,22

Meldingen

Uitgevoerd beheer melden via het meldingsformulier & plattegrond met uitgevoerd beheer of via www.mijnboerennatuur.nl melden binnen 14 kalenderdagen na uitvoeringsdatum.

13 Botanisch grasland

Introductie

Botanisch grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. De aanwezige kruiden zijn een voedselbron voor die-

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

ren; de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse boerenlandvogels. Door percelen die beweid zijn niet te bloten blijven de 'eilandjes' met langer gras behouden, waardoor deze ook een biodiversiteitswaarde leveren. Het streven is dat er zo'n 15-20 verschillende grassen en kruiden per 25 m² aanwezig zijn op een botanisch graslandperceel. Doelsoorten van de leefgebieden droge dooradering en open grasland waarvoor botanisch grasland meerwaarde heeft, onder andere: graspieper, patrijs, veldleeuwerik. Ook de kwartelkoning maakt gebruik van deze graslanden. Deze vogel broedt van ca. mei tot augustus, daarom is een rustperiode vanaf medio juni tot later in de zomer gewenst, dit kan via de pakketvarianten selectie RGW met rustperiode.

Beheer

Beheereisen -

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte [7].
- Het gewas wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd [17].
- **Pakket a:** Beweiding is toegestaan vanaf 1 maart tot 1 oktober met maximale veebezetting 2 GVE/ha [21].
- **Pakket a t/m g:** Minimaal 4 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober [19a].
- **Pakket e t/m g:** Er worden in de rustperiode van datum x tot datum y geen landbouwkundige bewerkingen uitgevoerd [1] (zie pakketvarianten selectie RGW).
- **Pakket h:** Minimaal 8 verschillende indicatorsoorten uit lijst b ten behoeve van specifiek doel zijn in transect aanwezig in de periode 1 april tot 1 oktober [19a].

Aanvullende beheervoorschriften

Bemesting en andere bewerkingen

- De beheereenheid wordt normaal gesproken niet bemest en er wordt geen bagger opgebracht. In overleg met het collectief kan een onderhoudsbemesting met ruige mest of bekalving worden gegeven (ongeveer één keer in de 5 jaar, afhankelijk van de situatie ter plekke).
- Het grasland mag niet worden gescheurd en/of gefreesd.

Beweiding en maaien

- Als er wordt gemaaid, dan maaien en afvoeren. Klepelen is niet toegestaan omdat dat de kruidenrijkdom onderdrukt.
- **Pakket a:** Niet bijvoeren bij beweiding.
- **Pakket b en e t/m h:** bij de volveldse hooilandpakketten mag er eventueel beweid worden tussen de einddatum van de rustperiode en 1 maart.
- **Pakket d:** Bij hooilandranden is beweiden niet toegestaan.

Rustperiode

- **Pakket e t/m g:** In de rustperiode vinden in de oppervlakte geen bewerkingen, waaronder beweiding, plaats.

Overige

- **Pakket c en d:** randen liggen aan de buitenkant van het perceel.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel, op maximaal 10% van de beheereenheid.

Adviezen

- De beheereis van de aanwezigheid van indicatorsoorten [19a] (4 bij alle varianten, behalve botanisch hooiland extra divers: 8 soorten) is bedoeld als indicator voor niet of zeer beperkt bemesten. Dit wordt door de NVWA gecontroleerd. De kwaliteit van botanisch grasland kan ook op een andere manier gemonitord worden, door gebruik te maken van de verschillende ontwikkelingsstadia voor botanisch grasland. Bij botanisch grasland past dan een soortenrijkdom van 20-40 soorten grassen, kruiden en mossen per 25 m² (Schipper, 2014).
- Maaien leidt tot het beste resultaat als het gefaseerd wordt gedaan: per maaibeurt ca 20% laten staan, bijvoorbeeld in de vorm van sinusbeheer. Dit zorgt voor variatie die flora, insecten en vogels ten goede komt.
- Botanische graslandranden vormen een waardevolle combinatie met opgaande landschapselementen. In dat geval is het aan te raden dat de randen aan de zonzijde van het landschapselement liggen.

Pakketvarianten selectie RGW:

13c Botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten) zonder maaibeperking (€ 1.318,86)

13c 01 Botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten) met maaibeperking 1 juni. (€ 1496,48)

20 Hakhoutbeheer

Introductie

Houtwallen en houtsingels zijn als lijnvormig landschapselement een verbindingsweg door het agrarische landschap voor kleine zoogdieren. Ook amfibieën en insecten, zoals vlinders, maken hier gebruik van. Ze bieden nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels zoals geelgors, grauwe klauwier, houtduif en torenvalk en zorgen simpelweg ook voor een aantrekkelijk cultuurlandschap. Hakhoutbeheer heeft tot doel om gelaagdheid in de houtwal en houtsingel te krijgen, met een kruidlaag, struiklaag en boomlaag. Daarvoor is het nodig om het gefaseerd te beheren. Gefaseerd beheer betekent dat er één keer in de ca 6 jaar groot onderhoud plaatsvindt (tussenkap) en één keer in de ca 25 jaar het element helemaal wordt teruggezet (eindkap). De naamgeving van het beheer kan regionaal verschillen. Ook bij eindkap heeft het meerwaarde om enkele bomen te sparen (overstaanders). Belangrijk hierbij is de aansturing door het collectief. Zonder actief hakhoutbeheer verandert het landschapselement in een bomenrij zonder onderbegroeiing. Dergelijke elementen hebben een veel lagere bijdrage aan de biodiversiteit doordat zij minder schuil- en voedselgelegenheid bieden. In het netwerk van landschapselementen worden tussenkap en eindkap ieder jaar op een andere plaats gepland. Het jaarlijkse beheer van elementen die geen groot onderhoud nodig hebben is vooral gericht op veiligheid. Voorkomen moet worden dat dood hout valt en gevaar oplevert. Ook kan het nodig zijn om bramen en brandnetels terug te snoeien. Hakhoutbeheer langs natuurlijke beken draagt bij aan de verbetering van de waterkwaliteit. De kruid-, struik- en boomlaag zorgen voor schaduwwerking en houden de oevers vast. Invallend blad en takken en ingroeiende boomwortels bieden schuilplaatsen en voedsel voor beekfauna. Van belang is om de zijde aan de waterkant niet te snoeien.

Beschadiging van het wallichaam door vertrapping of aanvreten van de vegetatie door vee moet worden voorkomen door het plaatsen van een raster. Als er geen vee loopt, is een raster niet nodig.

Beheer

Beheereisen ▾

- Er wordt gevrijwaard voor beschadiging door vee van 1 januari tot 31 december [11].
- Jaarlijks is minimaal 5% tot maximaal 40% van oppervlakte van de beheereenheden in het leefgebied gekapt, geknot, gesnoeid of gedund ten behoeve van handhaven verschijningsvorm [22].
- Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].

Aanvullende beheervoorschriften

- De landschappelijke verschijningsvorm moet in stand blijven. Deze wordt vastgelegd in het beheerplan. Bij de bepaling van de verschijningsvorm kan gebruik gemaakt worden van de omschrijvingen van diverse landschapselementen in de Index Landschap.
- Ieder jaar wordt het element gecheckt op dood hout dat een risico oplevert voor de veiligheid. Eventueel worden exoten verwijderd en worden bramen teruggesnoeid.
- Het element bestaat bij voorkeur uit inheemse, streekeigen soorten. Ongewenste (hout)soorten mogen via uitgraven, mechanische of stobbenbehandeling worden bestreden.
- **Pakket b:** Eén keer in de contractperiode vindt een tussenkap plaats.
- **Pakket c:** Eén keer in de contractperiode vindt een eindkap plaats. De werkwijze wordt door het collectief bepaald.
- Hakhoutbeheer langs natuurlijke beken: jaarlijks tussen 5 en 10% snoeien en kap maximaal één keer per 12 jaar, zijde langs de beek niet snoeien of kappen
- Het snoeien vindt jaarlijks plaats van 1 januari t/m 14 maart en/of vanaf 1 oktober.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel. Niet branden in het element of in de directe omgeving van het element.
- Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element. Takken mogen wel op rillen worden gelegd.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Er wordt beschermd tegen schade als gevolg van beweiding op aangrenzende gronden. Het raster mag niet aan de bomen bevestigd worden.

Adviezen

- Bij aanplant van nieuwe bomen en struiken is het belangrijk om voor autochtoon, streekeigen planten te gaan. Die hebben grote meerwaarde voor de biodiversiteit.

Pakketvarianten selectie RGW

20b Jaarlijks onderhoud + tussenkap in de contractperiode ~~(€ 7.393,98)~~ € 5.576,80

Meldingen

Pakket b en c: Uitgevoerd beheer tussen 1 oktober t/m 14 maart, moet uiterlijk 28 maart zijn gemeld bij uw coördinator of via www.mijnboerennatuur.nl De melding mag gebundeld gedaan worden. Alleen het deel melden dat gesnoeid is.

26 Half- en hoogstamboomgaard

Introductie

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

Boomgaarden zijn niet alleen landschappelijk waardevol, maar hebben ook ecologische waarde door de aanwezigheid van in holten broedende vogels, zoals de steenuil. Onder de schors van oude bomen leven insecten die jaarrond voedsel bieden aan vogels, zoals boomkruiper en grote bonte specht. In het voorjaar trekt de bloesem insecten aan, zoals hommels, bijen en zweefvliegen. Een belangrijk onderdeel van de boomgaard is de onderbegroeiing. Een kruidenrijke vegetatie zorgt voor insecten waar diverse vogels op afkomen. Bij beweiding ontstaat een wat pollige structuur in het grasland waar muizen zich thuis voelen; een smakelijk onderdeel op het steenuilenmenu. Voorbeelden van doelsoorten zijn Gekraagde roodstaart, houtduif, kerkuil, spotvogel, steenuil en ingekorven vleermuis. Dit pakket kan worden afgesloten in hoogstamboomgaarden en halfstamboomgaarden.

Beheer

Beheereisen

- Minimaal 25% tot maximaal 100% van het leefgebied onder beheer is jaarlijks gesnoeid [22].
- Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].

Aanvullende beheervoorschriften

- Van 15 maart tot 16 juli mag niet gesnoeid worden vanwege de natuurbeschermingswet.
- Het snoeien vindt jaarlijks plaats van 1 januari tot en met 14 maart of vanaf 16 juli.
- Appel of peer: bomen tenminste eenmaal per twee jaar gesnoeid. Andere soorten: enkel vorm- of onderhoudsnoei indien nodig.
- Als snoeihout versnipperd wordt, mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- De stam van de hoogstamfruitboom mag niet beschadigd worden door vee. Het raster mag niet aan de boom bevestigd worden. Jonge bomen in een weiland met vee zijn voorzien van een boomkorf.
- De onderbegroeiing wordt jaarlijks beweide, of de boomgaard wordt jaarlijks gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.
- Bemesting in overleg met het collectief, bij voorkeur graasdiermest. Bij bemesten worden de fruitbomen en wortels niet beschadigd.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel.
- Niet branden in het element of in de directe omgeving van het element.

Pakketvarianten selectie RGW

26a Hoog- en halfstamboomgaard (€ 3.365,38)

Meldingen

Uitgevoerd beheer (snoeien) tussen 1 oktober t/m 14 maart, moet uiterlijk 28 maart zijn gemeld bij uw coördinator of via www.mijnboerennatuur.nl. De melding mag gebundeld gedaan worden. Alleen het deel melden dat gesnoeid is.

27 Hakhoutbosje

Introductie

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd. Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd. Hakhoutbosjes hebben een hoge biodiversiteitswaarde door de combinatie van hoog opgaande bomen en lagere struiken en de kruidachtige vegetatie daaronder. Vogels broeden, schuilen en foerageren er en zoogdieren vinden er een schuilplaats. Op de afgestorven bomen kunnen bijzondere mossen en paddenstoelen voorkomen en het dode hout doet gelijk dienst als een insectenhotel. Veel amfibieën vinden er een overwinteringsplaats en vlinders vinden er voedsel en waardplanten om eieren af te zetten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen droog en vochtig hakhout. In droog hakhout zijn boomsoorten zoals zomereik, wintereik, berk en haagbeuk dominant, in vochtig en nat hakhout zijn boomsoorten zoals zwarte els en gewone es dominant. Droog hakhout groeit wat langzamer en heeft daardoor een langere kapcyclus (ca één keer per 15 jaar) dan vochtig hakhout (ca één keer in de 10 jaar eindkap). Hakhoutbosjes hebben een belangrijke rol als habitat voor doelsoorten, zoals braamsluiper, gekraagde roodstaart, grote lijster en vliegend hert.

Beheer

Beheereisen

Er wordt gevrijwaard voor beschadiging door vee van 1 januari tot 31 december [11].

- Jaarlijks is minimaal 5% tot maximaal 40% van oppervlakte van de beheereenheden in het leefgebied is gekapt, geknot, gesnoeid of gedund ten behoeve handhaven verschijningsvorm [22].
- Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].

Aanvullende beheervoorschriften:

- Van 15 maart tot 16 juli mag niet gesnoeid worden vanwege de natuurbeschermingswet.
- Het snoeien vindt jaarlijks plaats van 1 januari tot en met 14 maart of vanaf 16 juli.
- Een hakhoutbosje in het ANLb heeft een beperkte omvang, tot ca 1 hectare. Het grenst aan landbouwgrond en is aan minimaal drie zijden vrij liggend. Bosjes groter dan 1,5 hectare worden in het NSP niet meer gezien als agrarisch landschapselement maar als natuurterrein. Deze komen dus niet in de landschapslaag.
- Minimaal 80% van de oppervlakte van het bosje wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet in een cyclus van eenmaal in de 6 – 25 jaar. Bosjes die in de contractperiode geen groot beheer nodig hebben, vallen onder jaarlijks beheer.
- Het verschil tussen droog en vochtig hakhout (*pakketvarianten selectie RGW a en b*) is dat droog hakhout langzamer groeit dan vochtig hakhout. Daardoor heeft droog hakhout een beheercyclus van ca één keer in de 15 jaar eindkap en vochtig hakhout ca één keer in de 10 jaar.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt. Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Slootmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in het element.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- Het element wordt waar nodig beschermd tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden. Een raster mag niet aan de bomen of struiken bevestigd worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel.
- Niet branden in het element of in de directe omgeving van het element.

Adviezen

- Inheemse, autochtone en streekeigen soorten worden gestimuleerd.
- Ongewenste (invasieve) soorten mogen worden bestreden.

Pakketvarianten selectie RGW

27b Jaarlijks beheer en groot onderhoud vochtig en nat hakhoutbosje (zwarte els en/of gewone es dominant). (€ 3.718,15)

Meldingen

Pakket a en b: Uitgevoerd beheer tussen 1 oktober t/m 14 maart, moet uiterlijk 28 maart zijn gemeld bij uw coördinator of via www.mijnboerennatuur.nl. De melding mag gebundeld gedaan worden. Alleen het deel melden dat gesnoeid is.

29 Bosje

Introductie

Een bosje is een vlakvormige houtopstand die vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar tegenwoordig niet meer als hakhout wordt beheerd en is doorgeschoten. Dit landschapselement komt in veel agrarische gebieden in Nederland voor en wordt beheerd als bos met hoog opgaande inheemse bomen. Het kan ook als bossingel voorkomen. Zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden leveren deze bosjes een waardevolle bijdrage aan de biodiversiteit. Ze fungeren als leefgebied voor vogels als geelgors (gebruikt de bomen als zangplek), wiewaal, zomertortel, grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil. Vleermuizen maken ook graag gebruik van bosjes, mits er hoge of oude bomen aanwezig zijn. Bosjes vormen ook landhabitat voor amfibieën, zoals de kamsalamander.

Beheer

Beheereisen

- Er wordt gevrijwaard voor beschadiging door vee van 1 januari tot 31 december [11].
- Jaarlijks is minimaal 5% tot maximaal 40% van oppervlakte van de beheereenheden in het leefgebied is gekapt, geknot, gesnoeid of gedund ten behoeve handhaven verschijningsvorm [22].
- Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24].

Aanvullende beheervoorschriften

- Van 15 maart tot 16 juli mag niet gesnoeid worden vanwege de natuurbeschermingswet.
- Het snoeien vindt jaarlijks plaats van 1 januari tot en met 14 maart of vanaf 16 juli ~~oktober~~.
- Het bosje wordt beheerd als bos met hoog opgaande bomen.

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- De randen van het element worden als hakhout beheerd met een cyclus van eens in de 6 – 25 jaar.
- Een bosje in het ANLb heeft een beperkte omvang, tot ca 1 hectare. Het grenst aan landbouwgrond en is aan minimaal drie zijden vrij liggend. Het kan ook als bossingel voorkomen. Bosjes groter dan 1,5 hectare worden in het NSP niet meer gezien als agrarisch landschapselement maar als natuurterrein. Deze komen dus niet in de landschapslaag.
- Bosjes die in de contractperiode geen groot beheer nodig hebben, vallen onder jaarlijks beheer.
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt. Als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element.
- Bemesting is niet toegestaan.
- Sloopmaaisel, bagger, maaisel en tuinafval mogen niet verwerkt worden in de beheereenheid.
- Het element wordt waar nodig beschermd tegen schade als gevolg van beweiding of bewerking op aangrenzende gronden. Een raster mag niet aan de bomen of struiken bevestigd worden.
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. voor pleksgewijze bestrijding van haarden van probleemkruiden zoals akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel.
- Niet branden in het element of in de directe omgeving van het element.

Adviezen

- Inheemse, autochtone en streekeigen soorten worden gestimuleerd.
- Ongewenste (invasieve) soorten mogen worden bestreden.

Pakketvarianten selectie RGW

29a **Jaarlijks beheer plus periodiek onderhoud in de contractperiode (€ 5.406,45)**

Aanvullend/advies/meldingen

Pakket a: Uitgevoerd beheer tussen 1 oktober t/m 14 maart, moet uiterlijk 28 maart zijn gemeld bij uw coördinator of via www.mijnboerennatuur.nl. De melding mag gebundeld gedaan worden. Alleen het deel melden dat gesnoeid is.

42 Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien

Introductie

Dit pakket helpt boeren bij de bescherming van nesten en kuikens op bouwland. Het gaat dus vaak om maïsland, maar niet uitsluitend. Doordat bekend is waar nesten en kuikens aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden daarop worden afgestemd. Gevonden en beschermde nesten meldt u z.s.m. bij uw coördinator. U registreert de nesten op een kaart. Nesten worden beschermd tegen verstoring via verplaatsen, nestbeschermers of via uitstellen van zaaien van het gewas.

Beheer

Beheereisen

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

- Er wordt aantoonbaar gezocht naar nesten. Gevonden nesten en/of kuikens zijn geregistreerd (bijvoorbeeld op stalkaart of via geo informatie) en worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen of beschermd via het plaatsen van nestbeschermers. Voor specifieke soorten kan nestgelegenheid worden geplaatst [5].
- **Pakket b t/m d:** Gevonden nesten en/of kuikens worden beschermd en gevrijwaard van alle landbouwkundige bewerkingen via een rustperiode van datum x tot datum y waarbij de vrijwaring tenminste 14 kalenderdagen duurt (zie pakketvarianten selectie RGW) [5].

Aanvullende beheervoorschriften

- **Pakket a:** De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen één of meerdere malen gecontroleerd op aanwezige legsels. Monitoring van nesten en kuikens zoveel mogelijk zonder betreding van het veld uitvoeren (bijvoorbeeld vanaf de rand van het perceel of met drones).
- Nesten moeten worden geregistreerd en je moet ook aan kunnen tonen dat er naar nesten gezocht is, ook als er geen nesten zijn. Het liefst zien we dat nesten digitaal worden geregistreerd (Boerenlandvogelmonitor, BFVW, Avimap), met een registratie die up-to-date is. Registreren kan eventueel via stalkaarten.
- Legselbeheer op bouwland en een rustperiode op bouwland heeft alleen zin als er aangrenzend opgroeihabitat voor kuikens aanwezig is. Daarom moet er ook gezorgd worden voor opgroeihabitat, zoals kruidenrijke akkerranden of direct aangrenzend weidevogelgrasland.

Adviezen

- Vooral percelen waar de groenbemester niet te vol uit de winter komt zijn geschikt.
- Op zand en löss moet (o.a.) na de teelt van maïs een vanggewas gezaaid worden en daarom moet maïs op tijd geoogst kunnen worden. Om die reden is bij dit pakket een vroegrijpend maisgewas gewenst.

Pakketvarianten selectie RGW

42a **Legselbeheer op bouwland (€ 0,00/zie resultaatbeloning boerenlandvogels) € 50,00 p/ha**

Voor beschermde en goedgekeurde nesten (resultaatbeloning boerenlandvogels) ontvangt u:

€ 55,- per nest voor *scholekster, Kievit, kuifeend, krakeend & visdief*

€ 105,- per nest voor *zwarte stern tot een maximum van 10 nesten. Daarna € 35,00 per nest.*

€ 125,- per nest voor *grutto, tureluur, slobeend, zomertaling, wintertaling & watersnip.*

€ 155,- per nest voor *veldleeuwerik & kemphaan*

Melden z.s.m. via formulier resultaatbeloning weidevogels voor goedkeuring uitbetaling. Zie formulier op www.rijnengouwewiericke.nl. Meldten bij uw coördinator.

Zwarte stern

Introductie

Dit pakket richt zich op de bescherming en voortplanting van de Zwarte Stern. Deze soort vereist bijzondere maatregelen vanwege haar eigenschap graag in de overgangszone van water naar oever in sloten te willen broeden op vlotjes. Dat in kleine kolonies die niet ver uit elkaar liggen. Het beheer richt zich op de combinatie van broedvlotjes als op de aangrenzende overgangszone van het perceel ernaast. De zwarte stern is een semi-nestvlinder. Dat wil zeggen dat de kuikens niet altijd op de vlotjes blijven tot ze kunnen vliegen. Als er veel of een ernstige verstoring is, worden wat oudere kuikens

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

door de ouders naar meer veilige plekken gebracht. Dat kan een kaal plekje in de oever zijn of wat drijfsels onder overhangende oeverplanten. Dat soort alternatieve plekjes moet er dan wel zijn

Aanvullende beheervoorschriften

- In de broedperiode en 3 weken erna dient bij de broedkolonie en 50m aan 4 zijden er voorbij, de slootkant met een breedte van 1m niet worden gemaaid. Bij uitzondering mag dit worden aangepast in 100m aan 2 zijden er voorbij. Dit in overleg met uw coördinator.
- Vlotjes zijn voor 1 mei gelegd.

Pakketvarianten selectie RGW

zwarte stern per nest (€ 105,-) tot een maximum van € 1050,- per bedrijf.

Melden z.s.m. via formulier resultaatbeloning weidevogels. www.rijngouwewiericke.nl

Toeslag Mozaïekbeheer

Introductie

De toeslag mozaïekbeheer is een vergoeding voor de extra kosten die op bedrijfsniveau gemaakt worden voor het plannen/inpassen en uitvoeren van het mozaïekbeheer.

Beheereisen

Aanvullende beheervoorschriften

- De toeslag wordt toegekend wanneer minimaal 10% van de gecontracteerde oppervlakte weidevogelbeheer per deelnemer (zie overeenkomst/www.mijnboerennatuur.nl) bestaat uit minimaal 2 van hieronder genoemde pakketten.
- De toeslag wordt alleen toegepast bij onderstaande pakketten, waarvan per pakket minimaal 1 ha is gerealiseerd excl. pakket 3.

Als afzonderlijk pakket wordt gerekend:

- pakket 1 :Grasland met rustperiode (alle varianten samen als 1 pakket, uitgezonderd voorweiden).
- pakket 1 :Grasland met rustperiode en voorweiden (alle varianten afzonderlijk) .
- pakket 4 :Kuikenvelden (alle varianten samen als 1 pakket).
- pakket 3 :Plas dras.
- pakket 5 :Kruidenrijk grasland.
- pakket 6 :Extensief beweid grasland.

De toeslag wordt achteraf berekend.

De vergoeding voor mozaïektoeslag is ~~€ 250,-~~ € 350,00 per ha. voor gecontracteerde pakketten uit bovenstaande selectie. **Voor een plas dras van minimaal 2500m² is de mozaïektoeslag € 450,00. Informeer bij uw coördinator.**

10112022JWN/MV

15112022MV 6 duidelijke GVE tabel

17112022MV 4 In overleg..beweid

16122022MV aanvullende kaders vanuit de provincies

Overzicht Beheerpakketten Agrarisch Natuur & Landschapsbeheer, versie 2023 RGW

29122022MV 10 intekeninstructie NVO

18072023MV aanpassing tarieven

02012024MV aanpassing pakket 3 eigen RGW varianten

21032024MV aanpassing melding pakket 10 & melden via www.mijnboerennatuur.nl

19032025MV aanpassing pakket 3 350,00 & 450,00/ pakket 12 0,22/ pakket 4a & 42a 50,00